

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО**

**КАФЕДРА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ
Всеукраїнського науково-практичного круглого столу
**“ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ВИКОНАННЯ
ЗАВДАНЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ”**

”

24-26 листопада 2016 року

Львів – 2016

“ Інформаційно-психологічний супровід виконання завдань в екстремальних умовах ”

А.Я. Цюприк, к. пед.н., доцент, ЛДУ БЖД

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ

Техногенні катастрофи, стихійні лиха й інші надзвичайні ситуації, які відбуваються в нашій державі останнім часом, чітко показали важливість психологічної готовності рятувальників до виконання завдань в умовах, що вимагають від людини швидких, точних, безпомилкових дій. Велике значення має їх здатність переборювати наслідки впливу підвищеного навантаження на психіку, зберігати високу працездатність під час впливу різних стресогенних факторів. Отже, ефективність дій рятувальників під час виконання завдань в умовах надзвичайних ситуацій значною мірою визначається рівнем готовності до них. Найважливіша якість рятувальника – висока витривалість, емоційна стійкість і воля. З надходженням сигналу рятувальник повинен перейти від стану оперативного спокою до активної діяльності. Швидкість такого переходу буде залежати від сміливості, рішучості, а також від знань, навичок, які дають можливість швидко оцінити рівень небезпеки ситуації та основні тенденції в її динаміці; від установки на швидке й ефективне виконання своїх функцій з рятування людей, майна, мінімізації наслідків надзвичайної ситуації.

Належний рівень психологічної готовності до дій у надзвичайних ситуаціях є найважливішою складовою всебічної професійної підготовленості, істотною передумовою успішного виконання завдань, котрі поставлені перед рятувальником.

Згідно з дослідженнями К. К. Платонова, існує три значення готовності особистості до діяльності: по-перше, це готовність як результат трудового виховання, котра виявляється в бажанні трудитися, а також усвідомлення потреби брати участь у спільній трудовій діяльності; по-друге, це готовність до певної праці, яка є професією й водночас результатом профнавчання, виховання й соціальної зрілості; по-третє, це готовність до праці як результат психологічної підготовки та внутрішньої мобілізації. Готовність до конкретної діяльності – це передусім інтенсивна перебудова наявного рівня професіоналізму в напрямку його вдосконалення.

Рівень психологічної готовності рятувальників залежить від цілої низки об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. Серед суб'єктивних критеріїв виділяємо: задоволеність роботою, стійкість мотивації, стійкість до несприятливих умов, швидкість і точність мислення, стійкість емоційно-вольової сфери, високий психофізичний тонус. До об'єктивних критеріїв відносимо: успішність оволодіння професійними навичками; рівень дисциплінованості.

Під психологічною готовністю розуміється: цілісне, інтегративне утворення особистості рятувальника, що представляє собою виражене позитивне відношення на організовані й активні дії з проведення рятувальних операцій; установка, стан мобілізації всіх психологічних і психофізіологічних систем, що забезпечують ефективне (і при необхідності екстрене) виконання певних дій; наявність сформованого образу професійної діяльності, необхідних знань, навичок і вмінь, загальних і спеціальних здатностей, а також рис характеру, адекватних вимогам діяльності; згода на ухвалення рішення про виконання даної діяльності.

Психологічна готовність рятувальника неможлива без психологічної надійності. Вона характеризується витривалістю й стійкістю до напруження при несподіваному впливі екстремальних факторів. При виконанні рятувальних операцій відбувається перенастроювання психіки й фізіологічних параметрів на участь в особливих умовах, що допомагає використовувати сили організму, якості й можливості в нових умовах, мобілізуватися для виконання активних дій.

Для рятувальників дуже важливо сформувати здатність ставитися до надзвичайної ситуації не як до непереборної, а як до ситуації, в умовах якої можна працювати, але коли є необхідною миттєва мобілізація всіх сил, знань, досвіду, значних ресурсів організму.

Готовність до діяльності рятувальника включає, з однієї сторони, формування й удосконалення професійних знань, навичок, умінь, здібностей до своєї професії, з іншої –

“ Інформаційно-психологічний супровід виконання завдань в екстремальних умовах ”

формування психологічної готовності до діяльності в надзвичайних ситуаціях, тобто вміння управляти професійною поведінкою, використовувати свої знання, навички найефективнішим, раціональним способом. В умовах надзвичайної ситуації рятувальник повинен уміти побороти страх, розгубленість, не допустити стану стресу, що може дезорганізувати готовність, призвести до нервово-емоційного зриву і як наслідок – до неможливості виконувати свої професійні обов'язки. Саме тому, з метою недопущення цього у процесі первинної підготовки особливу увагу необхідно приділяти професійному відбору, з виявленням рівня емоційної стійкості, що забезпечує захист особистості від впливів негативних чинників особливих умов. У механізмі емоційної стійкості особливу роль відіграють стійкість уваги, індивідуальна стабільність діяльності, можливість зосередження, емоційно-сенсорна стійкість і сила нервової системи. Саме ця стійкість виступає однією з найважливіших основ стану готовності до діяльності в надзвичайних ситуаціях.

Крім того, рятувальники повинні мати високий рівень не тільки загальнотеоретичної підготовки, вміння працювати в обстановці, що швидко змінюється, та ще за недостатнього обсягу інформації про те, що відбувається, але, у першу чергу, повинні бути здатними реалізувати свої навички в таких умовах. Важливе значення для збереження психічного здоров'я персоналу аварійно-рятувальних підрозділів має формування у рятувальників способів управляти собою за допомогою спеціальних прийомів, фізичних вправ, спрямованих на зниження ступеня напруженості, динаміку психічних процесів, оволодіння власними емоціями, керування ними.

Існують загальні прийоми керування, мобілізації й регуляції своїх дій. Високий рівень мотивації, стійкості особистості, правильне розуміння, осмислення ситуації, що виникла, сприяє високому рівню керованості особи. Рятувальник повинен бути активним зовні й внутрішньо, уміло та правильно використовувати свої навички, володіти собою, боротися з напруженістю. Не можна допускати стану розгубленості, переляку, невпевненості в собі, сильного хвилювання. Це неминуче призведе до збоїв у прийомі потрібної корисної інформації, її осмисленні, до падіння стійкості уваги. Знижується швидкість і точність дій аж до скутості рухів або, навпаки, підвищується імпульсивність, дії стають хаотичними. Як наслідок – фахівець не може якісно виконувати свої професійні обов'язки.

На наш погляд, для забезпечення якісного виконання своїх професійних обов'язків рятувальниками у системі спеціальної підготовки необхідно більше уваги приділяти питанням цілеспрямованої професійно-психологічної підготовки особового складу. Проведення практичних відпрацювань навчальних питань в умовах максимально наближених до реальних дозволить сформувати у особового складу рятувальників фізіологічну та психологічну готовність до виконання обов'язків в умовах реальної надзвичайної ситуації. Психологічна готовність рятувальників допоможе їм успішно та ефективно використовувати свої знання, досвід у процесі практичної реалізації поставленої мети в надзвичайних умовах.

Чижевський С.О.
Національна гвардія України

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ОНОВЛЕНОЇ СТРУКТУРИ, ЗАВДАНЬ, ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Протягом 2 років бойових дій на сході України, у кожного військового, правоохоронного формування України та серед цивільного населення є втрати, поранені, травмовані, полонені, зниклі безвісти, слід зазначити що їх чисельність, списки з прізвищами відомі.

Водночас, проблематичним є озвучення чисельності осіб, які отримали невидимі поранення, скільки родин розлучено, яка чисельність суїцидів за участю жертв війни та ветеранів.